

Дорошенко Т.В.,
*завідувач кафедри музичного мистецтва,
кандидат педагогічних наук, доцент*

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Постановка проблеми. У сучасній вищій освіті за роки незалежності України визначилися нові пріоритети розвитку, створилася відповідна нормативно-правова база, здійснюється практичне реформування галузі. Важливим аспектом у розв'язанні завдань розвитку професійної майстерності майбутніх учителів є глибоке розуміння ними тенденцій розвитку вітчизняної та світової сучасної освіти, використання різних моделей здобуття знань з метою підвищення якості навчання, вибір найбільш ефективних педагогічних технологій у професійній діяльності.

Сучасний етап розвитку педагогічних технологій розпочався у 80-х роках минулого століття та триває дотепер. Він пов'язаний з фундаментальними та прикладними дослідженнями щодо розвитку та впровадження найбільш відомих і перспективних педагогічних технологій таких учених, як: В. Беспалько, В. Кларин, О. Пехота, Г. Селевко, І. Підласий, М. Гриньова та ін.

Аналіз останніх досліджень. Як вважають вітчизняні дослідники, зокрема О. Глузман [1], педагогічна технологія являє собою цілісність науково обґрунтованого й раціонально відібраного змісту й організаційних форм, які створюють умови для мотивації, стимулювання й активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Проблемами технологічної освіти займалися багато вчених, серед яких А. Алексюк, Т. Алексеєнко, А. Андрощук, І. Бобко, В. Галузинський, М. Євтух, Б. Коротяєв, А. Нісімчук, В. Носков, О. Падалка, О. Пехота, М. Приходько, Н. Руденко, Ю. Сенько, В. Сластьонін, І. Смолюк, В. Сушанко, О. Шпак та інші. Найбільш результативними, на думку вчених, є технології, спрямовані на створення суб'єкт-суб'єктних відносин між викладачем і студентами, залучення їх до активної комунікативної взаємодії, встановлення атмосфери взаємоповаги, довіри та відповідальності. Технології, які надають навчальному процесу діалогічного характеру, відносяться до класу інтерактивних [2]. Сьогодні актуальним залишається питання щодо використання інтерактивних технологій під час лекційних та практичних занять.

Метою статті є розгляд можливостей використання інтерактивних технологій під час лекційних та практичних занять зі студентами спеціальності "Музичне мистецтво" з метою формування у них навичок демократичної поведінки.

Виклад основного матеріалу. Демократизація освіти передбачає використання методик, які допомагають набути соціальних та інтелектуальних навичок демократичної поведінки. Відомо, що традиційна лекція, у якій переважає репродуктивне сприйняття матеріалу слухачами, має вигляд суто монологічного інформаційного потоку. При цьому обмін інформацією має переважно односторонній характер, а навчальна активність аудиторії зведена до рівня копіювання монологу викладача записами у конспекті, що провокує сприймання теоретичних знань відірвано від їх осмислення та засвоєння. Зворотній зв'язок з аудиторією під час такої лекції здійснюється за допомогою мінімально можливих засобів – візуального спостереження за діями студентів.

З метою створення під час лекції сприятливих умов для набуття студентами досвіду демократичної поведінки та комунікативної взаємодії доцільно застосовувати ряд спеціальних прийомів, які "стимулюють творчість, ініціативу, самостійне та критичне мислення і базуються на принципі багатосторонньої взаємодії" [4, с. 7].

Серед таких прийомів ефективним є прийом полемічного викладу лекції, завдяки якому студенти отримують досвід ведення полеміки. Викладач спрямовує студентів на пошук істини завдяки продуманим запитанням типу "На якій підставі? Звідки це впливає? Які аргументи свідчать на користь цього? У чому є протиріччя?" тощо.

Інший прийом покликаний підвищити статус студентських запитань під час проведення лекції. Для цього необхідно виділяти на занятті час для формулювання студентами своїх запитань; своєю позитивною реакцією переконувати студентів в тому, що їхні запитання цікаві і спрямовані на розкриття суті лекційного матеріалу.

Необхідно також практикувати прийоми, які допомагали б студентам вести запис лекції. Суттєві моменти лекції доцільно записувати на дошці або підкреслювати їх особливу важливість за допомогою технічних засобів навчання. Доступ студентів до лекційного файлу, до якого входять структурно-смілова схема лекції, діаграми, схеми, список рекомендованої літератури, питання для обговорення та самостійного вивчення, створить сприятливу основу для осмисленого сприйняття матеріалу та до удосконалення навичок самостійної роботи.

Навички демократичної поведінки виявляються в умінні формулювати й доносити до слухачів власну точку зору, вести коректний діалог, вислуховувати співбесідника до кінця, зацікавлювати його власною точкою зору, знаходити цінне в чужій думці, досягати спільної думки. Сприятливі умови для здійснення вище зазначеного створюються під час проведення практичних занять.

Серед різноманітних форм навчального спілкування на практичному занятті можна виділити такі:

- а) індивідуально-колективне спілкування;
- б) спілкування в парах;

в) спілкування в малих групах.

Сутність індивідуально-колективного спілкування полягає в тому, що кожний студент на практичному занятті висловлює особисту точку зору. Вся аудиторія при цьому виступає слухачем, і всі присутні висловлюються по черзі. В організації і проведенні практичних занять висуваються основні правила спільної діяльності та поведінки студентів, а саме:

а) участь кожного студента у практичному занятті, що є свідченням його відповідальності за свою професійно-педагогічну підготовку;

б) оцінка "відмінно" за відповідь означає, що студент не обмежується під час відповіді матеріалом лекції, а демонструє творчий підхід в процесі підготовки питань практичного заняття.

Іншим прийомом індивідуально-колективної роботи зі студентами під час практичних занять є "раунд", коли всі студенти по чергово висловлюються протягом 1-2 хвилин з приводу питання або запропонованої проблеми. У процесі колективного обміну думками створюється атмосфера активної комунікативної взаємодії, взаємоповаги, довіри та відповідальності.

Демократичного забарвлення можна надати студентським запитанням в процесі проведення практичних занять. Для цього слід пустити по колу листок паперу, запропонувавши кожному студенту записати на ньому одне запитання з теми заняття, відповідь на яке цікавить його найбільше чи викликає найбільші труднощі. Для зручності запитання після узагальнення можна винести на дошку. Кожний бажаючий може відповідати на запитання, в якому він орієнтується найкраще одразу, а в іншому випадку – протягом певного часу підготувати на нього відповідь і ознайомити з відповіддю всю групу.

У процесі співпраці на практичному занятті студенти можуть об'єднуватися в пари для ведення діалогу з певної проблеми, який відбувається перед усією групою. Точки зору учасників діалогу можуть бути як спільними, так і протилежними. Студентській аудиторії пропонується оцінити аргументи учасників диспуту. Таким діалогам можна надавати форми рольової гри. При цьому учасники ведуть дискусію в рамках визначених ролей.

Робота в парах може відбуватися і з постійним партнером, наприклад, сусідом по столу, і не передбачати винесення на суд аудиторії деталей обговорення. Також студенти можуть групуватися в пари за принципом однодумців з певного питання, або, навпаки за принципом протилежної точки зору.

У процесі парної роботи на практичному занятті послаблюється психологічне напруження, яке часто виникає у студентів в момент одноосібного прийняття рішення.

Ще більше знімає психологічний тиск відповідальності за правильне розв'язання проблеми організація спільної роботи студентів у малих групах. Наприклад, студенти можуть об'єднуватися в проблемні групи по 4-6 осіб. Задача кожної групи – знайти свої шляхи вирішення проблеми і повідомити їх решті студентів.

Об'єднання студентів у мінігрупи – невеличкі групи по 2-3 особи – доцільно з метою розв'язання нескладних завдань (відповіді на поставлені запитання, формулювання певного висновку, виконання короткого тесту тощо) протягом 1-2 хвилин.

На практичних заняттях можна організовувати також групи студентів за інтересами. У процесі роботи студенти, визначившись у своїх уподобаннях, розробляють аргументацію на користь свого підходу та захищають відповідну гіпотезу. Це формує у студентів вміння аргументувати свою точку зору, порівнювати різні позиції, об'єктивно оцінювати свої помилки й уникати їх.

На практичних заняттях можна поєднувати індивідуальну роботу, спілкування в парах і малих групах в контексті однієї форми – піраміди, яка є багаторівневою формою організації взаємодії. Розпочинається вона з виконання спільного для всієї групи завдання індивідуально (5 хвилин). На другому етапі студенти об'єднуються в пари, порівнюють свої записи, з'ясовують спірні питання, розробляють спільний варіант. Третій етап передбачає утворення груп по 4-8 осіб у кожній, перед якими ставиться вже інше, більш складне завдання. У кінці один представник від кожної групи отримує необхідний час для демонстрації результатів колективної роботи на пленарному засіданні. При такому поетапному підході до складної проблеми кожен наступний етап збагачується аргументацією від попереднього, значно полегшується її розв'язок у цілому [3, с. 75-76].

Дуже важливий і цінний етап інтерактивного навчання – рефлексія заняття (осмислення своїх дій). З цією метою викладач ставить ряд запитань до групи: Що допомогло групі виконати завдання? Хто відчував дискомфорт і чому? Чи завжди має рацію керівник групи? Що відчуває той, кому не дають висловитись? Що допомагає і заважає спільній роботі? Якою має бути допомога викладача? Чого набуваєш у спільній роботі? У результаті викладач може почути різні думки: на таких заняттях підвищується настрій; немає монотонного заняття, коли студент лише слухає; ми вчимося висловлювати свої думки.

Висновки. Таким чином, застосовуючи інтерактивні технології на лекційних та практичних заняттях, можна переконатися, що вони успішно формують потребу здобувати знання, розвивають інтерес, допитливість. Працюючи в групах чи парах, студенти самостійно розв'язують доступні для них завдання, разом переборюють труднощі, у них розвивається почуття відповідальності, вміння вирішувати конфлікти, приймати рішення, прислухатись до думки інших, вчаться критично мислити, дискутувати, спілкуватись з іншими.

Література

1. Глузман А.В. Инновационные технологии обучения в системе университетского педагогического образования [Электронный ресурс] / А.В. Глузман // Проблемы и перспективы инновационного развития экономики // Материалы десятой международной научно-практической конференции по инновационной деятельности. – Киев-Симферополь-Алушта, 2005. – Режим доступа: [http:// www.iee.org.ua / files/conf article 39.pdf](http://www.iee.org.ua/files/conf/article39.pdf) – Загол. с экрана.
2. Гражданское образование: содержание и активные методы обучения / Под ред. С. Шехтера и Н. Воскресенской. – Второе издание. – М. : ЗАО "Учительская газета", 1998. – 190 с.
3. Лупенко-Ковтун С. Технології співпраці у підготовці майбутнього вчителя / С. Лупенко-Ковтун // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – № 1, 2010. – С.71-77.
4. Освіта для демократії в Україні. Інформаційний бюлетень. – К., 2000. – Випуск 2. – 8 с.